

GENEL GEREKÇE

NATO'nun kurucu metni olan Vaşington Antlaşmasının 10. maddesi "*Taraflar, bu Antlaşma'nın ilkelerini geliştirebilecek ve Kuzey Atlantik Bölgesinin güvenliğine katkı yapacak durumda olan herhangi bir Avrupa devletini bu Antlaşma'ya katılmaya oy birliği ile davet edebilirler. Davet edilen Devlet katılım belgesini Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti'ne vererek bu Antlaşma'ya taraf olabilir. Amerika Birleşik Devletleri Hükümeti aldığı her bir katılma belgesinden tüm Tarafları haberdar edecektir*" hükmünü amirdir.

Bu madde uyarınca NATO'nun izlediği temel yaklaşımlarından birini "Açık Kapı Politikası" oluşturmuştur. Bu kapsamda Ülkemizin Yunanistan'la birlikte 1952 yılında NATO'ya katılması ilk genişleme dalgasını teşkil etmiştir. Bunu müteakip Almanya Federal Cumhuriyeti 1955; İspanya 1982; Polonya, Çek Cumhuriyeti, Macaristan 1999; Bulgaristan, Estonya, Letonya, Litvanya, Romanya, Slovenya, Slovakya 2004; Arnavutluk ve Hırvatistan 2009; Karadağ 2017; Kuzey Makedonya 2020; Finlandiya ise 2023 yılında İttifaka katılmışlardır. Böylelikle NATO'nun üye sayısı 31'e ulaşmıştır.

NATO'nun genişlemesi, bilhassa Soğuk Savaş sonrası dönemde Vaşington Antlaşmasında ifadesini bulan demokrasi başta olmak üzere evrensel değerlerin Avrupa-Atlantik bölgesinde zemin kazanması ile özgür, demokratik ve bütünleşmiş bir Avrupa hedefinin gerçekleştirilmesi yolundaki önemli gayret kulvarlarından birisi olmuştur.

Ülkemiz Açık Kapı Politikasını desteklemektedir.

Finlandiya ve İttifaka birlikte katılma başvurusunda bulunan İsveç, NATO'nun en yakın iki Ortağı olarak tanımlanmışlardır. İki ülke de başvuruları öncesindeki dönemde İttifakla kapsamlı ve çok boyutlu işbirliği yürütmüş; savunma ve güvenlik alanında sahip oldukları imkân ve yeteneklerle öne çıkmışlardır. Müttefik ülkelerin silahlı kuvvetleriyle yüksek birlikte çalışabilirlik düzeyini haiz bu yeteneklerle NATO'nun muhtelif harekâtlarına ve misyonlarına kapsamlı katkılar da yapmışlardır.

Her ikisi de AB üyesi olup savunma ve güvenlik konularında uzun bir süre tarafsızlık politikası izleyen Finlandiya ve İsveç, Rusya'nın 24 Şubat 2022 tarihinde Ukrayna'da başlattığı savaşın ardından ulusal karar alma süreçlerini tamamlayarak 18 Mayıs 2022 tarihinde resmen NATO'ya üyelik başvurusunda bulunmuşlardır.

Sürecin ilerletilebilmesi için Finlandiya ve İsveç'ten terörle mücadele ile savunma sanayii ihracatında uyguladıkları yaptırımların ve kısıtlamaların kaldırılması başta olmak üzere meşru güvenlik kaygılarımızın giderilmesine yönelik somut adımlar atmaları tarafımızdan talep edilmiştir. Bu çerçevede, 25 Mayıs 2022 tarihinde Ankara'da başlayan üç ülke heyetleri arasındaki görüşmeler bilahare NATO Genel Sekreterinin inisiyatifiyle Brüksel'de devam etmiştir. 28-30 Haziran 2022 tarihlerindeki Madrid Zirvesinin hemen öncesinde NATO Genel Sekreterinin kolaylaştırıcılığında üzerinde mutabakat sağlanan Üçlü Muhtıra, üç ülkenin dışişleri bakanları tarafından 28 Haziran 2022 tarihinde Madrid'de imzalanmıştır. Üçlü Muhtıra temelinde terörizmle mücadele ve savunma sanayii ihracatındaki kısıtlamaların kaldırılması hususlarında beklentilerimizi karşılama taahhüdünde bulunmaları üzerine, NATO Madrid Zirvesinde, Üçlü Muhtıraya Zirve Bildirisinde atıfta bulunulması suretiyle, İsveç ve Finlandiya'nın NATO üyeliğine davet edilmelerine muvafakatımız verilmiş, anılan ülkeler İttifaka katılım müzakerelerine başlamaya davet edilmiştir.

Bu temelde her iki ülkenin NATO'ya Katılım Protokolleri, 5 Temmuz 2022 tarihinde Brüksel'de Müttefik ülkelerin NATO daimi temsilcileri tarafından imzalanmıştır. Böylece "davetli" statüsü kazanan Finlandiya ve İsveç bu noktadan itibaren tüm NATO toplantılarına iştirak etmeye ve tasnife tabi olanlar dâhil ilgili belgelere erişebilmeye başlamışlardır.

Üçlü Muhtırayla, Finlandiya ve İsveç'in bu belgedeki taahhütlerini somut olarak uygulamalarının takibi ve ilerlemenin gözden geçirilmesi amacıyla Daimi Ortak Mekanizma tesis edilmiştir. Cumhurbaşkanlığı ve Dışişleri, Milli Savunma, İçişleri ve Adalet Bakanlıkları ile Milli İstihbarat Teşkilatı Başkanlığından yetkililerimizden müteşekkil heyet üyelerimizin toplantılarına katıldığı Daimi Ortak Mekanizma, 26 Ağustos 2022 tarihinde Finlandiya'da, 24-25 Kasım 2022 tarihlerinde İsveç'te, 9 Mart 2023 tarihinde Brüksel'de, 14 Haziran 2023 tarihinde Ankara'da ve 6 Temmuz 2023 tarihinde Brüksel'de olmak üzere beş defa toplanmıştır.

9 Mart 2023 tarihindeki üçüncü Daimi Ortak Mekanizma toplantısının akabinde Finlandiya'nın Katılım Protokolü Ülkemizce onaylanmış ve böylece Finlandiya 4 Nisan 2023 tarihinde NATO'ya katılmıştır.

İsveç'in Üçlü Muhtıradan kaynaklı taahhütlerini yerine getirme durumu ise Daimi Ortak Mekanizmanın 14 Haziran ve 6 Temmuz 2023 tarihlerindeki dördüncü ve beşinci toplantılarında ele alınmış, keyfiyet son olarak Vilnius'ta düzenlenen NATO Zirvesi'nden önce, 10 Temmuz 2023 tarihinde yapılan toplantıda gözden geçirilmiştir.

Bu son toplantıda, İsveç en üst düzeyde, Üçlü Muhtıradaki kayıtlı taahhütlerini uygulamaya dair bir yol haritası sunma; bakan seviyesinde ikili düzeyde bir güvenlik işbirliği mekanizması tesis etme ve Ülkemizin AB üyelik sürecini güçlü bir şekilde desteklemeyi taahhüt etmiştir.

Gelinen aşamada, Üçlü Muhtırada kayıtlı taahhütler, 10 Temmuz 2023 tarihli Ortak Açıklamada yer alan unsurlar, İsveç'le ikili ilişkilerimiz, bu ülkenin NATO'yla kapsamlı ortaklık ilişkisi ve birlikte çalışabilirliği bakımından eriştiği seviye dikkate alındığında, İsveç'in NATO'ya üyeliğinin Türkiye'ninki dâhil Avrupa-Atlantik güvenliğine katkı sağlayacağı kanaatine varılmıştır.

Yukarıdaki mülahazalarla, İsveç'in Kuzey Atlantik Antlaşmasına Katılımına İlişkin Protokolün onaylanmasının uygun olacağı değerlendirilmektedir.

